

MUISTIINPANOT NOËLIN KIRJASTA
»HEGELIN LOGIIKKA»

GEORGES NOËL. »LA LOGIQUE DE HEGEL»

PARIISI 1897 ¹¹⁵

[Bibliothèque de Genève, Ca, 1219]

Painettu artikkeleina lehdessä "Revue de Métaphysique et de Morale" *; toimittaja Xavier Léon.

Tekijä on *idealisti* ja vähäpätöinen. Hegelin toistelua, hänen puolusteluaan "nykyfilosofeilta", rinnastamista Kantiin etc. Mielenkiinnottomia. Pinnallista. Ei sanaakaan *materialistisesta* dialektiikasta: tekijällä ei ilmeisesti ole siitä käsitystä.

Pantava merkille Hegelin termien *käännökset*:
Être—Essence—Notion. (Mesure etc.)
 [Oleminen—Olemus—Käsite. (Mitta j.n.e.)]**.
 Devenir (das Gewordene) [Tulla].
 L'être déterminé (Dasein) [Määritetty oleminen, läsnäoleminen].
 Être pour un autre (Sein-für-Anderes) [Oleminen toista varten].
 Quelque chose (Etwas) [Jokin].
 Limite (Grenze) [Raja].
 Borne (Schranke) [Ääri].
 Devoir être (Sollen) [Velvoitus].
 Être pour soi (Für-sich-Sein) [Itseään varten oleminen].
 Existence hors de soi (Außer-sich-Sein) [Itsensä ulkopuolella oleminen].

* — »Katsaus metafysiikan ja moraalin kysymyksiin». *Toim.*

** Tässä ja etempänä petiitillä ladotut, hakasuluissa esiintyvät termien käännökset ovat toimituksen lisäämiä. *Toim.*

La connaissance (das Erkennen) [Tiedostaminen].
Actualité (Wirklichkeit) [Todellisuus].
Apparence (Schein) [Näennäisyys].
Être posé (das Gesetzsein) [Edellytetty oleminen].
Position (Setzende Reflexion) [Edellyttävä refleksio].
Fondement ou raison d'être (Grund) [Peruste].
L'universel (das Allgemeine) [Yleinen].
Particulier (das Besondere) [Erityinen].
Jugement (das Urteil) [Arvostelma].
Raisonnement ou Syllogisme (Schluß) [Järkipäätelmä eli syllogismi (päätelmä)].

Huomioitakoon vielä tekijän hassunkuriset yritykset as it were * puolustella Hegeliä "realismia" (lue: materialismia) koskevilta syytöksiltä. Hegelillä »filosofia kokonaisuudessaan on syllogismi. Ja tässä syllogismissa logiikka on yleinen, luonto erityinen ja henki yksilöllinen» (s. 123). Tekijä "erittelee" (=vatvoo) Logiikan viimeisiä lauseita, jotka koskevat siirtymistä ideasta luontoon. Ilmeneekin, että järki tiedostaa luonnon kautta (luonnossa) idean = lainmukaisuuden, abstraktiot etc... Apua, melkein materialismia!!...

- NB!** || »Luonnon tarkasteleminen sinänsä, hengestä erillään, eikö se merkitse paluuta mitä naiivimpaan realismiin?»
- NB** || »Totta kyllä asettaessaan logiikan ja hengetilfilosofian välille luonnonfilosofian Hegel asettuu siten realismin kannalle; tässä ei kuitenkaan ole mitään epäjohdonmukaista... Hegelin realismi on ainoastaan välivaihe. Se on näkökanta, joka pitää voittaa» (129).
- NB** || »On kiistatonta, että realismiin sisältyy suhteellinen totuus. Noin luonnollinen ja yleinen näkökanta ei voi olla ihmishengen satunnainen hairahdus... Voittaakseen realismin antaa tämä» (la dialéctique) »sen aluksi päästä täyteen kehitykseensä, vain siten se osoittaa idealismin välttämättömyyden. Juuri siksi Hegel pitää aikaa ja avaruutta luonnon

* — niin sanoaksemme. *Toim.*

yleismääriytyksinä eikä järjen muotoina. Tun-
tuu kuin hän tässä kohdin eroaisi Kantista,
mutta se on vain näennäistä ja sanallista...»

!!!??

»...Tämä selittää, miksi hän» (Hegel) »pu-
huu aistimellisista ominaisuuksista niin kuin
ne kuuluisivat reaalisesti kappaleelle. Täytyy
ihmetellä, että hra Wundt syyttää häntä
tämän johdosta tietämättömydestä. Saat-
taako oppinut filosofi olettaa, ettei Hegel olisi
koskaan lukenut Descartesia, Lockeaa tai edes
Kantia? Jos hän on realisti, se ei tapahdu
tietämättömyyden eikä epäjohdonmukaisuu-
den vuoksi, vaan ainoastaan ohimenevästi ja
metodia noudattaen» (130).

NB
Hegel =
"realisti"
NB

Vertaillen Spinozaan tekijä sanoo: »Näin
ollen Hegel ja Spinoza alistavat luonnon yhtäläisesti
logiikan alaiseksi» (s. 140), mutta Hegelillä logiikka ei
kuulemma ole matemaattista, vaan ristiriitojen logiikkaa,
siirtymistä "puhtaasta abstraktiosta realiteettiin" (etc.).
Spinozasta sanotaan, että »me joudumme yhdessä hänen
(Spinozan) kanssa idealismin antipodeihin» (138); sillä
»henkien maailma» (Spinozalla) »on esineiden maailman
rinnalla eikä sen yläpuolella...»

»...Hegeliläisyydelle niin luonteenomainen kehitysidea
ei ole Spinozalle mielekäs...» (138).

Hegel kehittää Platonin dialektiikkaa (»yhdessä Plato-
nin kanssa myöntää vastakohtaisuuksien välttämättömän
rinnakkainolon» 140)— lähellä Hegeliä on Leibniz (141).

Noël puolustaa Hegeliä panteismia koskevalta syytök-
seltä... (tätä syytöstä perustellaan muka näin):

»...Mitä muuta on absoluuttinen henki — tämä hänen»
(Hegelin) »dialektiikkansa huippu — kuin idealisoitu ja
jumaloitu ihmishenki? Onko hänellä jumalaa missään,
paitsi luontoa ja ihmiskuntaa?» (142).

Noëlin "puolustus" on sen korostamista (märehti-
mistä), että Hegel on idealisti.

Eikö Hegel ole "dogmaatikko"? (VI lu-
ku: »Hegelin dogmatismi»). Kyllä, ei-
skeptisismien mielessä, antiikin filo-

Hegel
ei ole
"skeptikko"

sofien mielessä (s. 147). Mutta Kantilla se on="olioiden sinänsä" tiedostettavuus. Hegel (kuten Fichtekin) kieltää oliot sinänsä.

NB ||| *Kantin »agnostinen realismi»* (s. 148 i. f.).

Kant
agnostikko

||| »...Kant määrittelee dogmatismiin agnostisismiin näkökannalta. Dogmaatikko on se, joka luulee voivansa määrittää olion sinänsä, tiedostaa tiedostamattoman. Dogmatismi voi muuten saada kahdenlaisen muodon...» (149). Se on joko mystisismiä tai

NB
materialis-
tit="dog-
maatikkoja"

||| »...se voi myös naiivisti kohottaa aistimellisen todellisuuden absoluuttiseksi todellisuudeksi, samastaa fenomenin ja noumenonin. Silloin olemme tekemisissä empiirisen dogmatismin kanssa, kadun miehen ja filosofialle vieraiden oppineiden dogmatismin kanssa. Materialistit lankeavat tähän jälkimmäiseen virheeseen; ensin mainittu virhe on Platonin, Descartesin ja heidän oppilaittensa...»

Hegelillä ei mukamas ole jälkeäkään dogmatismista, sillä »häntä ei tietenkään käydä syyttämään siitä, ettei hän tunnusta olioiden suhteellisuutta ajatukseen nähden, sillä koko hänen systeeminsä perustuu tähän periaatteeseen. Häntä ei tulla syyttämään myöskään siitä, että hän soveltaa kategorioita valikoimatta ja arvostelematta. Eikö hänen logiikkansa ole juuri kategoriain arvostelua, joka on paljon syvällisempää kuin Kantin harjoittama arvostelu?» (150).

||| »...On luonnollista, että hylätessään noumenonin hän» (Hegel) »sijoittaa siten todellisuuden fenomeeniin ¹¹⁶, mutta tämä fenomeeniin sijoitettu todellisuus on sellaisenaan ainoastaan välitöntä todellisuutta ja niin muodoin suhteellista sekä sisäisesti epätäydellistä. Oikeaa todellisuutta se on ainoastaan oletetun sisältönsä mukaan ja jatkuvan kehityksensä ehdolla...» (151).

NB

»...Älyllisen ja aistimellisen välillä ei muuten ole ehdotonta vastakohtaisuutta, ei katkoa eikä ylipääsemätöntä kuilua. Aistimellinen on aistittua älyllistä, älyllinen on ||| ei hullumpaa! ymmärrettyä aistimellista...» (152).

(Sinullekin, lattea idealisti, Hegel on ollut avuksi!)

»...Aistimellinen oleminen kätkee sisältönsä mukaisesti itseensä absoluuttisen, ja me kohoamme keskeytymättömän asteittaisuuden kautta edellisestä jälkimmäiseen» (153).

»...Sanottiinpa siis mitä hyvänsä, Kantin filosofialle on ominaista mystillisen dogmatismien perusvika. Tapaamme siitä tämän doktriinin molemmat luonteenomaiset piirteet: aistimellisen ja yliaistimellisen ehdottoman vastakkainasettelun sekä välittömän siirtymisen toisesta toiseen» (156).

VII luvussa: »Hegel ja nykyaikainen ||| positivismi = ajattelu» Noël ottaa tarkastellakseen ||| agnostisismi Auguste Comten positivismiin ja sanoo sitä »agnostiseksi systeemiksi» (166).

(Id. 169: »positivistinen agnostisismi».)

Arvostellessaan positivismia agnostisismina tekijä ruoskii sitä toisinaan aika näppärästi puolinaisuudesta — sanoen esimerkiksi, että kysymystä lakien lähteestä eli tosi-seikkojen "pysyvyydestä" ("des faits permanents" *, 170) ei voida välttää:

»...Riippuen siitä tunnustetaanko ne» (les faits permanents) »tiedostamattomiksi vai tiedostettaviksi päädytään joko agnostisismiin tai dogmaattiseen filosofiaan...» (170 i. f.).

Hra Renouvierin uskritisismi on Noël'n mielestä eklektisismiä, se on »positivistisen fenomenalismien ja varsinaisen kantilaisuuden keskivälillä» (175).

Jaaritellessaan moraalista, vapaudesta etc., Hegelin madaltaja Noël ei hiiskahdakaan vapaudesta välttämättömyyden ymmärtämisen mielessä.

Hegelin ranskannoksia: *Véra*: "Logiikka", "Hengenfilosofia", "Uskonnonfilosofia", "Luonnonfilosofia";

Ch. Bénard: "Estetiikka ja runous".

* — »pysyvistä tosiseikoista». *Toim.*

Hegelismiä käsitteleviä teoksia:

E. Beaussire. "Antécédents de l'hégélianisme" *.

P. Janet. "La dialectique dans Hegel et dans Platon" **. 1860.

Mariano. "La Philosophie contemporaine en Italie" ***.

Véra. "Introduction à la Philosophie de Hegel" ****.

Kirjoitettu v. 1915

*Julkaistu ensi kerran v. 1930
XII Lenin-kokoelmassa*

Julkaistaan käsikirjoituksen mukaan

* — > Hegeliäläisyyden edeltäjät». *Toim.*
 ** — > Dialektiikka Hegelillä ja Platonilla». *Toim.*
 *** — > Italian nykyinen filosofia». *Toim.*
 **** — > Johdatus Hegelin filosofiaan». *Toim.*